

Sociaal Veiligheidsplan

Versie februari 2017

Opgesteld door Team Extra Begeleiding (TEB) i.s.m. de afdelingen

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Kernwaarden.....	4
3. Vorm	5
3a. Burgerschapsvorming	7
3b. Pesten	8
3c. Sociale media	13
3d. Agressie en geweld	15
3e. Discriminatie	16
3f. Seksueel gedrag.....	17
3g. Seksuele diversiteit.....	18
3h. Calamiteiten.....	19
3i. Radicalisering/polarisatie	20
4. Bronnen en achtergrondinformatie	19
5. Bijlagen	20
Bijlage I: Implementatie komende schooljaren	20
Bijlage II: Gedragscode vmbo.....	21
Bijlage III: Materialen rondom Pesten	22

Leeswijzer

In dit document wordt allereerst stilgestaan bij de bedoeling van dit plan (hoofdstuk 1). Aangezien dit voortbouwt op de kernwaarden van het Udens College, worden deze ook toegelicht in het daaropvolgende hoofdstuk. In hoofdstuk 3 wordt kort toegelicht hoe we vorm geven aan het sociaal veiligheidsbeleid. Het gaat om preventieve en curatieve activiteiten. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt per thema uitgewerkt wat we als school doen op dit vlak.

1. Inleiding

De Wet Veiligheid op School verplicht scholen om een sociaal veilige omgeving te bieden aan leerlingen en personeel. Dit is niet alleen een **verplichting**, maar ook een **voorwaarde** die we als school willen creëren. In dit sociale veiligheidsplan wordt beschreven wat we als school doen met betrekking tot onderstaande thema's, vanuit de kernwaarden en visie van het Udens College. De basis voor dit plan is ontleend aan de uitgangspunten van ons strategisch beleidsplan.

Het is een **leidraad** voor het personeel, zodat de thema's zo veel mogelijk aan kunnen sluiten bij de dagelijkse onderwijspraktijk. Tevens is het een kwestie van **maatwerk**, waardoor er accentverschillen per sector of afdeling kunnen zijn.

Thema's

- Pesten
- Sociale media
- Agressie en geweld
- Discriminatie
- Seksueel gedrag
- Seksuele diversiteit
- Burgerschapsvorming
- Calamiteiten
- Radicalisering/polarisatie

We zien dit plan als een levend document met een centrale rol in het veiligheidsbeleid. Enerzijds bevat het **richtlijnen** bij incidenten en mogelijke risico's, anderzijds staan er ook **activiteiten** in die sociale veiligheid stimuleren en dus preventief van aard zijn.

Er zijn **functionarissen** sociale veiligheid. In principe zijn dit medewerkers van het TEB, met als direct aanspreekpunt de vertrouwenspersonen van beide sectoren, de anti-pestcoördinatoren (h/v) en de leerlingbegeleiders (vmbo). Zij zorgen ervoor dat het beleid up to date is en dat het uitgevoerd wordt binnen de dagelijkse onderwijspraktijk. Tijdens de onderwijskundige ontwikkelingen en activiteiten wordt er voortdurend aandacht besteedt aan de sociale veiligheid. Daarnaast signaleren alle personeelsleden van school en voeren we het met zijn allen uit, de directie ziet daar op toe.

2. Kernwaarden

Met de missie “**Ruimte voor ambitie**” willen we leerlingen het beste uit zichzelf laten halen, binnen onze ambitieuze organisatie. We willen dat iedereen zich thuis voelt en nemen als school onze verantwoordelijkheid. Zo ook op het gebied van sociale veiligheid.

Onze kernwaarden zijn bepalend voor wie we zijn en wie we willen zijn. We geloven in voorbeeldgedrag. Zo komen onderstaande kernwaarden tot leven in de dagelijkse praktijk.

- We zijn **betrokken** bij elkaar: we kennen elkaar, niemand blijft bij ons op school ongezien.
- We hebben **vertrouwen** in elkaar: opgroeien betekent losgelaten worden en steeds meer dingen zelf doen. Dat lukt alleen als er vertrouwen is vanuit de omgeving.
- We zijn **open** naar elkaar: we zeggen het tegen elkaar als dingen beter kunnen. We hebben respect voor elkaar en hanteren duidelijke gedragsregels.
- We tonen **verantwoordelijkheid**: het stimuleren van zelfbewustzijn. Als je weet wie je bent en waar je staat, kun je verantwoordelijkheid nemen.
- We houden het **veilig**: een absolute voorwaarde voor goed onderwijs en een ongestoorde ontwikkeling. We hebben aandacht voor sociale vaardigheden, voorkomen sociale uitsluiting en stimuleren teamwork. We willen onze leerlingen en medewerkers een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen.

Het *personeel* bevordert deze ontwikkeling door het scheppen van een open en prettige werksfeer in de klas en daarbuiten. Er is ruimte voor iedereen om zichzelf te zijn, mits de afgesproken regels niet worden overtreden of dat iemands persoonlijke grenzen overschreden worden.

3. Vorm

Vanuit onze gezamenlijk ontwikkelde en gekende visie en kernwaarden zijn er **regels en afspraken** gemaakt. Er zijn gedragsregels opgesteld. Deze afspraken vormen de leidraad voor gedrag en een maatstaf bij grensoverschrijdend gedrag. Onderstaande gedragscode is een richtlijn, waarbij het uitgangspunt geldt: datgene wat we van leerlingen, ouders en collega's verwachten laten we zelf ook zien.

- ✓ Wij voeren ons werk op een professionele manier uit, gaan respectvol met collega's, leerlingen en ouders om, spreken op een professionele manier over hen en werken mee aan een aanspreekcultuur.
- ✓ Vertrouwelijkheid van gegevens; zorg voor privacy; loyaliteit aan de school.
- ✓ We gaan verantwoord om met middelen.
- ✓ We kleden ons in de dagelijkse praktijk op een wijze die past bij onze positie, voorbeeldfunctie en werkzaamheden.

Tijdens de lessen en daarbuiten wordt er van personeel verwacht dat ze **preventief en curatief** aandacht besteden aan de thema's die sociale veiligheid raken. Personeelsleden dragen de waarden en de normen van de school uit, fungeren daarin als voorbeeld en ondersteunen daar waar nodig is. Tevens zijn zij het eerste aanspreekpunt voor de ouders.

In de klas wordt er aandacht besteed aan een positief groepsklimaat. Aan de hand van duidelijke afspraken, worden voorwaarden geschept. De mentor en vakdocenten hebben hierin een belangrijke taak. Er zijn activiteiten en programma's binnen school die gericht zijn op het behouden van een veilig klimaat.

Indien hier aanvullende acties voor nodig zijn dan wordt er in overleg met de afdeling een plan opgesteld. Grensoverschrijdend gedrag wordt niet getolereerd en hier worden maatregelen voor getroffen vanuit de afdeling.

Bij ieder signaal van een onveilige situatie geldt onderstaand **stappenplan**:

1. Gesprek mentor, betrokken leerling(en), ouders en/of collega's. Indien nodig aanvullend overleg met de afdeling, vertrouwenspersoon of het Team Extra Begeleiding (TEB) en soms ook met externe organisaties.
2. Gezamenlijk een plan van aanpak opstellen en eventuele sancties verbinden aan eerder vertoond gedrag.
3. Beschrijf in dit plan
 - wat er moet veranderen of wat er bereikt moet worden
 - wat daar vanuit iedere partij voor nodig is
 - wie wat gaat doen en hoe, de komende periode
 - hoe de communicatie loopt
4. Maak een vervolgspraak waarin jullie met elkaar terugblikken op de gemaakte afspraken en resultaten. Is dit voldoende of is er meer nodig?

Ten slotte is het **borgen** van gemaakte afspraken en aanpak van belang. Dit gebeurt door regelmatig aandacht te hebben voor de thema's. Vormen van professionalisering kunnen via het interne scholingsbureau eigen worden gemaakt, bijv. leefstijl, no blame, herstelrecht, rots en water, coaching, oplossingsgericht coachen. We denken dan ook aan coaching van nieuwe personeelsleden en training mentoraat en informatie in het algemeen.

Om inzicht te krijgen in de veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico's wordt dit **gemonitord** door middel van vragenlijsten, zowel richting leerlingen, ouders als personeel.

Met deze afspraken ontstaat er een klimaat waarin leerlingen zich gehoord, gezien en geaccepteerd voelen en creëren we met elkaar een open en ondersteunende cultuur gericht op eigen verantwoordelijkheid, om zo het welbevinden van de leerlingen en de personeelsleden te bevorderen en problematisch gedrag te verminderen. Tevens wordt met deze onderwerpen voldaan aan de criteria waarop de Onderwijsinspectie

in haar Periodiek Kwaliteitsonderzoek scholen toetst.

In de volgende hoofdstukken is per **thema** uitgewerkt wat we als school doen op dit vlak. Per thema beschrijven we:

- a) Definitie en specifieke visie
- b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?
- c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Samenvattend:

- ✓ School heeft een gedragscode.
- ✓ School heeft een preventieve aanpak.
- ✓ School beschikt over een curatieve aanpak.
- ✓ School heeft een visie op (digitaal) burgerschap.
- ✓ School accepteert geen ongewenst gedrag.
- ✓ Personeelsleden kunnen signaleren. Personeelsleden nemen duidelijk stelling bij ongewenst gedrag.
- ✓ Er zijn vertrouwenspersonen aanwezig. Er kan een beroep worden gedaan op een externe vertrouwenspersoon en een klachtencommissie. Er is een meldpunt incidenten.

3a. Burgerschapsvorming

a) Definitie en specifieke visie

Als een leerling onze school verlaat, is hij of zij nog niet volwassen. Samen met de ouders brengen we als school leerlingen kennis, vaardigheden en houdingen bij om deel te nemen aan de maatschappij. Wij houden hierbij rekening met het schoolniveau waarop leerlingen onderwijs volgen. Dit niveau heeft immers invloed op hun leef- en denkniveau.

Ons personeel vervult als professional een belangrijke rol bij het behalen van burgerschapsdoelen. Zij hebben in hun dagelijkse praktijk een voorbeeldfunctie als het gaat om het uitdragen van waarden als gelijkwaardigheid tussen mensen, het betrekken en motiveren van leerlingen, het ingaan op actuele gebeurtenissen en incidenten binnen en buiten de school. Men gaat in gesprek met leerlingen, leert hen nadenken en reflecteren, onderzoekend en kritisch te zijn. Onze school als gemeenschap is een belangrijke oefenplaats. Een sociaal veilig klimaat is een belangrijke voorwaarde.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

In alle lessen zijn we expliciet of impliciet met dit thema bezig. In de dagelijkse structuur komt het regelmatig aan de orde: basiswaarden, rechten van een ieder, identiteit, sociale veiligheid, leerlingen mee laten denken, enz.. Daarnaast wordt er expliciet aandacht aan besteed bij specifieke vakken zoals levensbeschouwing en maatschappijleer, maatschappelijke stage en middels het ons internationaliseringsprogramma (ELOS).

Op de website van Sociale Veiligheid is een link te vinden naar doelen en leerlijnen rondom burgerschapsvorming en voorbeelden van andere scholen.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Burgerschap zit met name verweven in (les)activiteiten en in school. Onder curatief handelen verstaan we in dit geval het incidenteel bespreken van bepaalde thema's op basis van actualiteiten of incidenten.

3b. Pesten

a) Definitie en specifieke visie

We spreken van *pesten* als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus genomen worden. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgen afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. Zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten we niet altijd hoe we ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijzend personeel hebben echter een taak samen met de ouders en de leerlingen zelf bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

We spreken over *plagen* wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van eenzelfde soort. Het gaat dan om een spel dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren en het niet iedere keer dezelfde persoon treft. Het is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. Door elkaar eens uit te dagen leren leerlingen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan.

Hoe kan er worden gepest?

- *Met woorden*: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, digitaal pesten (via mail, chatprogramma's, sms, bezemen, flaming, sexting, facebook, e.e.a. n.a.v. lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur, zwart maken door het verzenden van foto's of filmpjes).
- *Lichamelijk*: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken, laten struikelen, bijten, seksuele intimidatie.
- *Intimidatie/achtervolgen*: iemand achterna blijven lopen, opwachten, in de val laten lopen, doorgang versperren, klem zetten tussen fietsen, dwingen bezit af te geven of zaken mee naar school te nemen (afpersing).
- *Uitsluiting*: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten.
- *Stelen en vernielen*: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, klieren op boeken, banden lek steken, fiets beschadigen.

Met welke partijen heb je te maken?

De gepeste

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Een leerling die wordt gepest, praat er thuis en op school niet altijd over. De reden kan zijn: schaamte, angst dat ouders met de school of de pester gaan praten, het probleem lijkt onoplosbaar, het idee dat je niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders):

- Niet meer naar school willen.
- Niet meer over school vertellen thuis.
- Nooit meer andere leerlingen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan voorheen.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.

- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven.

De pester

Pesters zijn vaak fysiek en/of verbaal de sterkste. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Vaak hebben ze weinig empathisch vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere leerlingen. Door hun verkeerde en vaak beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden, op andere gronden dan die van macht en het delen van die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door. Vaak speelt een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde, een problematische thuissituatie en negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers een rol, een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet), machtsstrijd in de klas, een niet-democratisch leefmilieu binnen de school, een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers, laag niveau).

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie.
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde.
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.

De meelopers

Omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf het slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor op de populariteit van de pester mee te liften. Af en toe neemt een leerling of een klein groepje leerlingen het voor de gepeste op. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich vaak wel schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

De medewerkers/omstanders

Pesten is een goed bewaard groepsgeheim. Iedereen in de groep weet het maar niemand durft het aan de docent of ouder te vertellen. De medewerkers weten dus vaak niet wat er plaatsvindt.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

Binnen ieder leerjaar wordt preventief aandacht besteed aan dit thema. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels op school en in de klas. Het onderlinge plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas onderdelen

van het sociale veiligheidsplan. Pesten moet altijd worden gemeld en is geen klikken, maar moet worden beschouwd als hulp bieden of vragen.

Er wordt aandacht besteed aan dit thema tijdens de begeleidingslessen (leefstijl, herstelrecht) en eventueel in een training. De leerlingen onderschrijven eventueel aan het eind van deze lessen een aantal samen gemaakte afspraken (contract). De afdelingen bepalen dit programma, in samenwerking met de anti-pestcoördinatoren / leerlingbegeleiders en het TEB.

Voorbeelden van activiteiten die worden georganiseerd:

- Aandacht tijdens de mentorles (omgangscodes, pestprotocol, week tegen pesten, lessenscyclus) en schoolvakken (m.n. lichamelijke opvoeding, geschiedenis, maatschappij, levensbeschouwing).
- Specifieke programma's: It's up to you, rots en water training.
- Activiteiten: theatervoorstellingen, anti-pestdag, totally traffic (veilig in het verkeer), Cross your borders.
- Aandacht voor de problematiek vragen aan ouders via website en algemene ouderavonden.

De leerlingenraad willen we inschakelen als mede aanspreekpunt voor hulp. De bedoeling is dat zij voorlichtingslessen gaan verzorgen tegen pesten, in de onderbouw. Zij zullen worden aangestuurd door de anti-pest coördinatoren.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Pesten kan grote gevolgen hebben voor de gepeste: onzekerheid, faalangst, depressie, zelfdoding, en voor de pester: problemen met sociale relaties, positief staan t.o. het gebruik van geweld.

Op afdelingsniveau wordt hier en daar gewerkt met de methode "no blame" (vmbo). Dit is een oplossingsgerichte methode waarin je in gesprek gaat met de betrokkenen en samen naar een oplossing zoekt, zonder mensen te veroordelen.

Indien een mentor of een afdeling daartoe aanleiding ziet wordt er een groepsgesprek georganiseerd waarin de rollen van de gepeste, de pester, de meelopers en de stille getuigen worden benoemd. De gevoerde gesprekken worden in de vorm van een verslagje aan Magister toegevoegd (dossievorming).

Uitgaande van de vijfsporenaanpak van het Nationaal onderwijsprotocol gaan we uit van:

- I. De *algemene verantwoordelijkheid* van de school: voldoende informatie over het pesten en de aanpak; een beleid rond pesten; voorbeeldfunctie van alle medewerkers bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag. Dit gebeurt in de vorm van een preventieve aanpak zoals hierboven beschreven.
- II. Het *bieden van steun aan de gepeste*: probleem serieus nemen; uitzoeken wat er is gebeurd; overleg over oplossingen; hulp door mensen binnen de school.
- III. Het *bieden van steun aan de pester*: confronteren met zijn/haar gedrag en de gevolgen voor de pester; achterliggende oorzaken op tafel krijgen; aanbieden van hulp (desnoods verplicht), maar ook sancties opleggen.
- IV. Betrekken van de *middengroep/omstanders* bij het pesten: bespreken met de klas; benoemen van de rol van alle leerlingen en de rol van de school; spreken over oplossingen en de bijdrage van de klas.
- V. Het *bieden van steun aan de ouders*: ouders serieus nemen; school werkt samen met de ouders; de school geeft adviezen aan de ouders in de omgang met hun gepeste of pestende kind; verwijzen naar deskundige hulpverlening.

Het stappenplan na een melding van pesten:

In de klas

1. De mentor praat apart met de leerling(en) die gepest zou(den) worden en die zou(den) pesten.
2. De mentor organiseert een gesprek tussen de leerlingen en probeert tot
3. afspraken te komen (herstelrecht, no blame).

4. De mentor neemt contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing. Eventueel worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek.
5. Indien nodig wordt het met de klas besproken. Het gaat om herstel van de groepssfeer en de verantwoordelijkheid van ieder groepslid.

Buiten de klas

1. De coördinator / mentoren praten apart met de leerling(en) die gepest zou(den) worden en die zou(den) pesten.
2. De coördinator / mentoren organiseren een gesprek tussen de leerlingen en proberen tot afspraken te komen (herstelrecht, no blame).
3. De mentoren nemen contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing. Eventueel worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek.
4. Indien nodig wordt het met de klas besproken. Het gaat om herstel van de groepssfeer en de verantwoordelijkheid van ieder groepslid.

Bij al deze stappen kan een mentor ondersteuning vragen aan de afdeling, anti- pestcoördinator/ leerlingbegeleiders of het Team Extra Begeleiding (TEB). Zij kunnen een rol spelen bij het ondersteunen tijdens de verschillende fasen in het proces, begeleiden van de pester en/of gepeste, eventueel individuele training aanbieden en inbreng hebben tijdens de mentorles.

Bij herhaling of grensoverschrijdend gedrag:

De mentor of coördinator bespreekt direct het vervolgtraject:

- Sancties: schorsing, melden bij leerplicht/ inspectie, verwijdering
- Eventuele ondersteuning: (mentor)gesprekken, leerlingbegeleider/coach, vertrouwenspersoon, rots en watertraining, coaching on the job.

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt hij door de school ertoe verplicht om individueel een programma te volgen, bijv. rots en water. Dit vindt plaats in de eigen tijd. Het doel is reflectie en het gevoelig maken voor wat hij/zij aanricht. De afdeling kan e.e.a. in overleg met het TEB doen. Ouders worden door de afdeling op de hoogte gesteld.

Wanneer voorgaande stappen geen blijvende vruchten afwerpen, volgt een schorsing van een dag (thuis). Als er ook daarna geen verbetering wordt geconstateerd krijgt de pester een langere schorsing (afdeling); e.e.a. wordt dan gemeld bij de LPA en de inspectie. De school kan en wil dan geen verantwoording dragen voor de veiligheid van de andere leerlingen. In sommige gevallen wordt gezocht naar een andere school in het kader van de zorgplicht (Passend Onderwijs), waarin het samenwerkingsverband wordt geconsulteerd.

Rots en watertraining

Dit is een psycho-fysieke training waar m.n. veel fysiek wordt getraind in de vorm van individuele training, rollenspelen en gesprekken waarin de transfer wordt gelegd naar de dagelijkse realiteit. Het gaat over je veilig voelen in alle situaties met je eigen lichaam als uitgangspunt. Het gaat over ademen, manier van staan, oogcontact, manier van reageren (sterk wegllopen), zelfverdediging in uiterste noodzaak enz. (zie ter info boek training). Er wordt uitgegaan van een totaal aanpak waarin de volwassene de regie neemt en het goede voorbeeld "voorleeft". Hoe wordt de methode ingezet:

- Standaard wordt vanuit het TEB een training aangeboden, gegeven door twee trainers in een gymzaal, buiten de les. De voorwaarde is dat leerlingen gemotiveerd zijn.
- Leerlingbegeleiders/coaches trainen leerlingen daar waar nodig op individuele basis tijdens de individuele gesprekken.
- Trainers zijn beschikbaar om op klassenniveau te worden ingezet.
- Op verzoek kan er een training aan medewerkers worden gegeven, zodat men hier kennis mee maakt.
- Coördinator (medewerker TEB) houdt het totaaloverzicht aan activiteiten. Hij/zij voert jaarlijks overleg met alle trainers. Tevens regelt deze de bij- en nascholing.

3c. Sociale media

a) Definitie en specifieke visie

Sociale veiligheid gaat ook over de 'online' veiligheid. Grensoverschrijdend gedrag en misbruik van sociale media vormt een bedreiging voor de veiligheid van leerlingen en medewerkers.

Burgerschapsvorming is van belang, hierbij hoort ook digitaal burgerschap. Het is belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders bewust en verantwoord leren omgaan met sociale media.

Pesten is vaak onzichtbaar voor een docent. Voor cyberpesten geldt dit des te meer. De cijfers zijn onmiskenbaar. Ongeveer één op de vier leerlingen is al eens gepest via internet, Whats App of andere vormen van sociale media. Een op de vijf jongeren pest digitaal. De impact van cyberpesten is groot, groter zelfs dan van face to face pesten.

Voorbeelden van ongewenst en/of strafbaar online gedrag:

- *Bezemen*: het online zetten van denigrerende teksten (straattaal) en foto's. Het maken, bezitten en verspreiden van foto's door en van minderjarigen is strafbaar.
- *Flaming*: scheldpartijen online.
- *Sexting*: een mix van sexueel getinte afbeeldingen en teksten.
- Het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal enz.
- *Ongewenst contact* met vreemden.
- *Webcam-seks*: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- *Hacken*: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

Door te werken aan preventie kan het aantal incidenten rond misbruik van sociale media verminderd worden, is de kans op escalatie van een incident kleiner, zijn leerlingen zich bewuster van grensoverschrijdend gedrag en de gevolgen ervan en wordt één duidelijke lijn gevolgd in het optreden tegen ongewenst online gedrag.

Preventieve maatregelen omvatten drie onderdelen die hieronder nader uitgewerkt worden:

1. Het hebben en naleven van regels, gedragscodes en/of afspraken over omgaan op sociale media en internet en optreden (sancties) bij overtreding van de regels.
2. Voorlichting geven over sociale media, de risico's, grensoverschrijdend en strafbaar gedrag en hoe ga je respectvol met elkaar om (online burgerschap).
3. Professionalisering personeel. Pedagogisch vakmanschap omvat ook beschikken over kennis en vaardigheden rond internet en sociale media.

Binnen school hebben we een facebookteam van leerlingen en docenten. Zij geven het goede voorbeeld wat betreft het gebruik van sociale media.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Bij het signaleren van ongewenst en/of strafbaar online gedrag van leerlingen of personeel wordt dit direct besproken met de desbetreffende personen. Bij leerlingen zal de mentor of coördinator met ze in gesprek gaan, bij personeel zal dit de afdelingsdirecteur zijn (zie ter info ook de ICT-gedragscode bij documenten op de website).

Stappenplan na een melding van cyberpesten:

- Bewaar de berichten: afdrukken, selecteren en kopiëren, gesprekken opslaan.
- Blokkeren van de afzender.
- Probeer de dader op te sporen: welke computer of telefoon?
- Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling en de pestende leerling. Welke maatregelen kunnen ze nemen.
- Adviseer aangifte, of melding van.
- Verwijs eventueel naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl; 0900-0101)

3d. Agressie en geweld

a) Definitie en specifieke visie

Er kan op verschillende manieren naar agressie gekeken worden.

Verschijningsvormen zijn: verbale agressie (schelden, discrimineren, vloeken), psychische agressie (bedreigen, chanteren, intimideren, pesten) en fysieke agressie (slaan, schoppen, vandalisme, wapengeweld).

Reactieve agressie kenmerkt zich door explosiviteit en uit zich veelal in fysieke agressie. Leerlingen die dit hebben zijn gevoelig voor signalen in hun omgeving die erop kunnen duiden dat anderen het slecht met hen voor hebben. Ze voelen zich snel bedreigd en stellen zich angstiger op. Ze hebben niet veel sociale contacten en zijn eerder slachtoffer van pestgedrag.

Proactieve agressie is als vorm berekenender van aard en meer met voorbedachten rade. De agressie wordt ingezet om macht uit te oefenen. Dit zal eerder buiten het gezichtsveld van een leerkracht worden toegepast.

Agressief en gewelddadig gedrag gaat een grens over. School moet er alles aan doen om het te voorkomen.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

Ook bij dit thema is het in het preventieve kader van belang om gangbare normen vast te stellen, deze uit te leggen en actief uit te dragen bij medewerkers, leerlingen en ouders. Normen moeten steeds opnieuw worden genoemd en uitgelegd. Het management heeft hierbij een voorbeeldrol.

Daarnaast is het belangrijk om collega's op te leiden en te trainen in het omgaan met dit gedrag.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Wanneer er sprake is van een incident zijn de volgende stappen van belang:

- Meld incidenten direct! Een klimaat waarin melden normaal is past bij een professionele cultuur.
- Doe aangifte van ernstige incidenten. Dit bevordert het veiligheidsgevoel van medewerkers en leerlingen.
- Probeer schade van incidenten te verhalen op de dader en/of zijn of haar opvoeders.
- Zorg voor goede nazorg. Bijv. gesprekken met schoolleiding, psychosociale nazorg, supervisie, extern begeleidingstraject.

3e. Discriminatie

a) Definitie en specifieke visie

Bij discriminatie gaat het niet altijd om feitelijke discriminatie (art.1 grondwet) maar vaker om leerlingen, ouders en collega's die zich gediscrimineerd voelen. Als deze gevoelens leven dan dient er iets mee gedaan te worden.

Je kan het op twee manieren ervaren: als negatieve bejegening of als ongelijke behandeling. Dit heeft gevolgen voor het gevoel van veiligheid in de klas en binnen de school. Bij discriminatie door klasgenoten kan er een polarisatie ontstaan. Een gevolg kan zijn dat leerresultaten afnemen en bij personeel het werkplezier.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

Als medewerker draagt iedereen actief bij aan een sfeer in de groep, binnen de school in het algemeen waarbij onze leerlingen zichzelf kunnen en mogen zijn. We gaan het gesprek aan en nemen stelling indien nodig. We informeren leerlingen over onze kernwaarden en laten dat ook zien in ons gedrag.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

We signaleren en plegen interventies daar waar nodig. Dit gebeurt op afdelingsniveau, in overleg met directie en eventueel ondersteuning van het TEB.

Bij ernstige gevallen van discriminatie kun je terecht bij:

1. De gemeente:
Zij hebben een antidiscriminatiebureau waar je je klacht kunt melden en waar je advies kunt krijgen.
2. Art. 1:
Het landelijk kenniscentrum op het gebied van discriminatie op alle gronden (ras, sekse, leeftijd, seksuele voorkeur, afkomst etc.). Je kunt er terecht voor informatie, onderzoek, advies en training op maat.
3. College voor de rechten van de mens:
Dit college ziet toe op de gelijke behandelingswetgeving en in individuele gevallen oordeelt of iemand gediscrimineerd is op het werk, in het onderwijs of als consument.
4. Onderwijsinspectie:
Meldingen kunnen worden voorgelegd aan de vertrouwensinspecteur. Deze zal luisteren, informeren en zo nodig adviseren. Voorbeelden van meldingen: seksuele intimidatie en seksueel misbruik (zedemisdrijven), psychisch en fysiek geweld, discriminatie en radicalisering.

3f. Seksueel gedrag

a) Definitie en specifieke visie

Leerlingen ontwikkelen zich op seksueel gebied, vooral in de leeftijdsfase op het voortgezet onderwijs. Meestal gaat het om normaal gedrag dat passend is bij de leeftijd van de leerling. Soms krijgen we als school te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het is wel van belang om te weten wat hoort bij de normale seksuele ontwikkeling van jongeren om adequaat te kunnen handelen. Wanneer is er sprake van grensoverschrijdend gedrag? Zie hiervoor de website www.seksuelevorming.nl.

Als een leerling seksueel gedrag vertoont dat als normaal en leeftijdsadequaat kan worden bestempeld, kan het nog steeds ongewenst gedrag betreffen in relatie tot school en daarmee grensoverschrijdend zijn. De wet geeft een duidelijke grens aan van onacceptabel en strafbaar seksueel gedrag.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

We gaan het gesprek voeren over seksueel gedrag, met het team en met collega's. Wat vinden we acceptabel? Welk gedrag zien we liever niet op school? Dit kan d.m.v. een spel "Gedragen Gedrag" (voor collega's en voor leerlingen). Met de "Modelgedragscode voor schoolmedewerkers" kan een start worden gemaakt in het bespreken van een wenselijke beroepshouding van medewerkers en het professioneel omgaan met leerlingen, ouders en collega's. Gemaakte afspraken en regels komen op papier en maken onderdeel uit van het veiligheidsplan.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

We treden consequent op bij het overschrijden van de gedragsregels. We verbinden altijd gevolgen aan het overtreden van de afspraken en regels in de vorm van sancties (zie "sanctieladder" bij School en veiligheid). Naast het straffen dient de schoolleiding maatregelen te treffen die gericht zijn op het herstellen of verbeteren van het toezicht op het schoolplein, "verborgen plekjes", toezicht in de aula's. De verscherpte maatregelen worden gecommuniceerd met ouders en personeel.

3g. Seksuele diversiteit

a) Definitie en specifieke visie

Het Udens College heeft speciale aandacht voor seksuele diversiteit. We vinden het nodig om leerlingen en onderwijspersoneel met lesbische, homoseksuele of biseksuele gevoelens en "genderkinderen" (lhbt) zich veilig te laten voelen op school.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

We trachten door diverse maatregelen, afspraken, projecten e.d. aandacht te geven aan lhbt-leerlingen. Hierbij werken we samen met COC (Nederlandse vereniging van integratie tot homoseksualiteit). We proberen in het algemeen een klimaat te creëren waarbinnen alle leerlingen en medewerkers zich welkom en veilig voelen, dus ook zij. Voor meer informatie zie: www.gayandschool.nl.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Bij het overschrijden van afspraken maken we dit bespreekbaar binnen de afdeling. Daar waar nodig komt er een sanctie. We proberen de veiligheid te herstellen en we blijven werken aan een positief klimaat waarin alle leerlingen en medewerkers worden gerespecteerd.

3h. Calamiteiten

a) Definitie en specifieke visie

Steeds vaker worden scholen geconfronteerd met incidenten, calamiteiten of schokkende gebeurtenissen, waarbij leerlingen en/of personeel bij betrokken zijn. De dagelijkse activiteiten op school worden hierdoor ontwricht. Te denken valt bijvoorbeeld aan geweld of bedreiging tegen leerlingen of incidenten op school met dodelijke afloop.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

We hebben een calamiteitenplan. We oefenen jaarlijks met de BHV-ers een gestructureerde ontruiming van de school bijv. bij het uitbreken van brand.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

Bij een calamiteit wordt er een crisisteam gevormd met daarin een vertegenwoordiger van de directie en een vertegenwoordiger van het bestuur. Iedereen binnen de school wordt geïnformeerd: personeel, ouders, leerlingen. Een lid van de directie heeft contact met de media.

We zoeken contact met politie en justitie. We nemen eventueel contact op met het KPC. Deze groep heeft een brochure uitgebracht waarin de verschillende wettelijke rechten en plichten van burgers, scholen, politie en justitie worden geschetst. Het calamiteitenteam van de KPC groep kan kosteloos worden ingeschakeld.

3i. Radicalisering/polarisatie

a) Definitie en specifieke visie

Radicalisering is een grillig verlopend proces waarbij een leerling geraakt wordt door radicaal gedachtegoed, afdrijft van democratie en toegroeit naar extremisme. Een leerling of medewerker raakt geïnspireerd en gaat geloven in een extremistisch wij-zij verhaal en gaat daar steeds meer persoonlijke consequenties aan verbinden. Radicalisering is een mogelijk signaal van ontsporing.

b) Wat doen we preventief (activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel)?

Binnen vakken als geschiedenis, levensbeschouwing, maatschappijleer wordt aandacht geschonken aan radicalisering. We schenken aandacht aan gebeurtenissen zoals de gebeurtenissen rondom Charlie Hebdo. Daarnaast bieden triggerfactoren aanknopingspunten om te bepalen aan welke gebeurtenissen je als school/leraar proactief aandacht kan/moet worden besteden. Door aandacht te besteden aan het tegengaan van racisme en uitsluiting door als school actief te werken aan sociale veiligheid.

c) Wat doen we curatief (signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel)?

De rol van de school is om (verregaande) radicalisering te signaleren en deze bevindingen te delen met het (externe) netwerk, bijv. politie, basisteam om gezamenlijk een vollediger beeld te ontwikkelen van de leerling in kwestie en de te ondernemen acties te bepalen. Afdelingen en het TEB werken hierbij samen.

4. Bronnen en achtergrondinformatie

Websites

- www.schoolenveiligheid.nl
- www.pestweb.nl
- www.gayandschool.nl
- www.seksuelevorming.nl

Documenten Udens College

- Strategisch Beleidsplan
- Beleidsplan ondersteuning en extra ondersteuning
- Gedragscode UC VMBO
- Gedragscode ICT

Overige

- Beleidsplan burgerschap en sociale integratie (2014)
- Sociale veiligheid op school ; Klaas Hiemstra
- Wat werkt tegen pesten, Daan Wienke (Nederlands Jeugdinstituut)
- Actieplan sociale veiligheid, po-raad, vo-raad
- Sleutels voor een effectief veiligheidsplan, landelijke onderwijsconferentie vo-raad
- Project veilige publieke taak onderwijs VPTO; arbocatalogus-vo
- Toolkit voor leraren en jeugdwerkers: www.terratoolkit.eu

5. Bijlagen

Bijlage I: Implementatie komende schooljaren

Nadat er vanuit de sectordirecties en de MR een akkoord is gegeven op het sociale veiligheidsplan 2016-2020 wordt het middels diverse manieren onder de aandacht gebracht bij de verschillende geledingen, namelijk:

- via de website: voor leerlingen, ouders, personeel en anderen geïnteresseerden
- via het personeelsbulletin / whiteboard: voor personeel

De contactpersonen van het TEB gaan in overleg met iedere afdeling bepalen op welke manier we met elkaar de inhoud gaan verkennen en daar waar nodig verder specificeren. Zoals hierboven beschreven worden er al veel preventieve en curatieve activiteiten ondernomen. Dit laatste wordt altijd gedaan, zodra het wordt gesignaleerd.

Vanwege het belang van preventie is het noodzakelijk om beter in kaart te brengen wat er binnen welke jaarlaag rondom een thema gebeurt, zodat we weten dat de basis op orde is en waar deze eventueel nog aangevuld dient te worden.

Ook is het belangrijk om met elkaar uit te wisselen hoe we er zelf over denken, zodat we met elkaar hetzelfde voorbeeld kunnen geven en het op een vergelijkbare wijze overbrengen aan de leerlingen en anderen.

Komend schooljaar wordt er een start gemaakt met het thema pesten, aangezien dit regelmatig aan de orde komt, er al veel bekendheid is wat betreft de activiteiten en het maatschappelijk belang. Sociale media zal daarop volgen.

Het schooljaar daarna worden de andere thema's stapsgewijs aan de orde gebracht en met elkaar verkend en verder gespecificeerd.

Bijlage II: Gedragscode vmbo

Respect

- Met respect omgaan met eigendommen: bespreken huisregels, lessen levensbeschouwing, project "liefde en zo", vaklessen.
- Respect voor andersdenkenden, niet oordelen, samenwerken met andersdenkenden: lessen levensbeschouwing, excursies moskee, project "bruggers in de bush", "liefde en zo", "criminaliteit", internationalisering, mentoraat, methode leefstijl.
- Inleven in de ander: "doe je mee of zeg je nee", kerstactie, maatschappelijke stage, trainingen, "no blame", "herstelrecht", kerstactie, leefstijl.
- Uitingen van gevoelens en gedachten: begeleidingsles, levensbeschouwing, leefstijl, talenturen, herstelrecht, trainingen frt/ r&w/ sova/ ex.vrees.

Betrokkenheid bij elkaar

- Helpen: levensbeschouwing, begeleidingsles, no blame, herstelrecht, bobklas (activeday, open dag, olympiade).
- Luisteren en complimenten geven: levensbeschouwing, leefstijl, trainingen, herstelrecht.
- Samenwerken: alle lessen, no blame, herstelrecht, leefstijl, sportdagen, projecten, internationalisering, kerstactie, introductie.

Gerichtheid op de toekomst

- Zorg voor schone, prettige leefomgeving: corvee, weekbeurt, vaklessen, begeleidingsles, gedragscode personeel, leefstijl, herstelrecht, protocol sociale veiligheid, huisregels, draaiboek calamiteiten, protocol mishandeling.
- Veiligheid, omgaan met conflicten: gedragscode, leefstijl, herstelrecht, no blame, protocol sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheidsplan, draaiboek calamiteiten, protocol mishandeling, training, levensbeschouwing.

Inzet in de samenleving

- Leren over democratie in Nederland en Europa: geschiedenis.
- De actieve rol in de samenleving: vaklessen, bobklassen, stage, herstelrecht, no blame, projecten, internationalisering, kerstactie.
- Mening geven en beargumenteren: nederlands, levensbeschouwing, maatschappijleer, begeleidingsles, andere vaklessen, no blame, herstelrecht, leefstijl, projecten, trainingen.

Bijlage III: Materialen rondom Pesten

Leidraad gesprek

1. Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

- Klopt het dat je gepest wordt? (her- of erkenning van het probleem).
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het al?
- Weten je ouders of andere personen ervan?
- Wat heb je zelf geprobeerd ertegen te doen?
- Wat wil je dat er gebeurt, wat wil je bereiken?

Aanpak: bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten;

Waar wil de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren?

- Hoe communiceert de leerling?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder te worden?

2. Leidraad voor een gesprek met de pester.

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het gedrag niet stopt.
-

3. Tips voor leerlingen.

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op internet tegenkomt.
- Gebruik een apart hotmailadres om jezelf te registreren op websites.
- Kies een emailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als je chat.
- Als je je vervelend voelt door iets dat je hebt gezien, vertel dat dan aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf altijd vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug).
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Ga weg uit de chat als er iets vervelends gebeurt.
- Bel of mail niet zomaar met kinderen die je van internet kent. Spreek niet met ze af zonder dat je ouders dat weten.
- Verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van het chatten kent.
- Let op met foto's! Deze kan gemakkelijk worden gekopieerd en op een andere site worden geplaatst.
- Gebruik geen webcam bij personen die je niet kent of vertrouwt. Beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt om anderen te laten zien!

Thema: gespreksmodel	pestsituatie	
Aanwezigen:	Pester, gepeste of 2 leerlingen last hebben van elkaar, mentor, (zorgteamlid)	
STAP 1: Uitleg over het gesprek.	Het doel van het gesprek: voorkomen dat er nieuwe pestsituaties ontstaan en zorgen voor een positief contact met elkaar. Doornemen van de stappen. Afspraken: We luisteren naar elkaar. We laten elkaar uitpraten. Er komt geen welles/nietes discussie.	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.
STAP 2: Het bespreken van het probleem	Leerling 1 geeft aan welk gedrag hij/zij van de ander storend vindt. Aan leerling 2 wordt gevraagd of het begrepen is en of het wordt herkend. Leerling 2 geeft aan welk gedrag hij/zij van de ander storend vindt. Aan leerling 2 wordt gevraagd of het begrepen is en of het wordt herkend.	Mentor/zorgteamlid helpt, ondersteunt en motiveert het gesprek tussen de leerlingen op positieve wijze.
STAP 3: Storend gedrag ombuigen naar gewenst gedrag.	Leerling 1 geeft aan waar hij/zij wilt dat de ander mee ophoudt. Leerling 1 geeft aan hoe hij/zij wel wil dat het gedrag van de ander is en benoemt de wenselijke situatie.	Mentor/ zorgteamlid helpt, ondersteunt en motiveert het gesprek tussen de leerlingen op positieve wijze. Hij/ zij legt de afspraken die worden gemaakt vast op papier.
	Leerling 2 geeft aan waar hij/zij wilt dat de ander mee ophoudt Leerling 2 geeft aan hoe hij/zij wel wil dat het gedrag van de ander is en benoemt de wenselijke situatie.	
STAP 4: Afspraken maken	Afspraken worden herhaald en gecontroleerd. Moment van evaluatie: na 1 week (datum.....) en na 2 weken (datum.....)	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.

STAP 5: Afronding	<p>Bij een eerstvolgende plaag/pestsituatie direct een melding gedaan moet worden bij mentor/ afdelingsleider/ zorgteamlid. Er zal dan op nieuw een gezamenlijk gesprek volgen en eventueel een sanctie.</p> <p>Beide leerlingen geven elkaar de hand en er worden excuses aangeboden</p>	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.
--------------------------	---	---------------------------------------

Voorwaarden

- Aanwezig:
- Tijd:
- De klas moeten vooraf niet ingelicht worden over het feit dat er een gesprek gevoerd gaat worden. Dit om de kwaliteit en het doel van het gesprek niet voorbij te gaan.
- Gespreksleider: Mentor 1. Mentor 2 is erbij aanwezig als mentor en observator. Het is belangrijk dat de observator goed kijkt hoe de sociale patronen binnen het groepje liggen en dat er aantekeningen worden gemaakt.
- Opstelling: stoelen in kringvorm, geen tafels ertussen. Observator / notulist buiten de groep.

Inhoud gesprek:

- Gespreksleider start het gesprek en geeft aan waarom deze bijeenkomst gepland is. Concreet benoemen en structuur van het gesprek aangeven. Daarnaast afspraken maken over het gesprek (respect, vertrouwelijk, elkaar uit laten praten, luisteren etc)
- Ronde 1: iedereen mag om de beurt haar gevoelens uiten: wat zit er dwars? *Niemand reageert nog op elkaar – alleen luisteren.*
- Belangrijk om dit te structureren en iedereen om de beurt wat te laten zeggen. Anders zeggen alleen de sociaal sterke leerlingen iets.
- Ronde 2: om de beurt mogen er verduidelijkende vragen worden gesteld. Let op! Er wordt nog niet gereageerd op de uitingen van ronde 1. Er mogen vragen ter verduidelijking worden gesteld. *(geef alle leerlingen om de beurt de kans om een vraag te stellen)*
- Ronde 3: *concretiseren*. Laat iedereen om de beurt een concreet voorbeeld geven van een voorval / situatie waar zij zich niet prettig bij voelde.
- Ronde 4: *bezinnen*. Geef iedereen even de tijd om na te denken over hetgeen er is gezegd. Geef aan dat de meiden zich eens moeten voorstellen hoe een bepaalde situatie die is genoemd voor iemand moet hebben gevoeld.
- Ronde 5: *reageren*. Laat iedereen aangeven wat zij bij ronde 4 heeft bedacht. Geef aan op welke manier de leerlingen dit kunnen uiten (ik-boodschappen). Bijvoorbeeld: *Ik kan me heel erg goed voorstellen dat het naar voor jou voelde toen... en daarom... Of. Ik kan me goed voorstellen dat... maar...*
- Ronde 6: *conclusies*. Laat de leerlingen om de beurt bedenken en vertellen wat voor haar een zinvolle oplossing / wens zou zijn wat betreft de omgang met elkaar.
- Ronde 7: *afspraken*. Vat samen wat er is gezegd en overleg wat er voor afspraken over de omgang kunnen worden gemaakt. Daarnaast is het belangrijk dat helder wordt gemaakt dat iedereen zich hieraan moet houden en dat het belangrijk is dat het door iedereen kan worden gemeld indien dat niet het geval is. Dan zal het niet meer d.m.v. een gesprek worden opgelost, maar zal het consequenties hebben (vb. inschakelen ouders, nablijven, uitsluiten van een excursie/sportdag etc)

Contract klas

Contractvoorbeeld: ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school. Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

- Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet.
- Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen.
- Ik blijf van de spullen van een ander af.
- Als er ruzie is zoek ik iemand die de ruzie helpt oplossen.
- Ik bedreig niemand, ook niet met woorden of digitaal.
- Ik neem geen wapens of drugs mee naar school.
- Ik gebruik geen geweld, ook geen digitaal geweld.
- Als iemand mij hindert vraag ik hem te stoppen.
- Als het niet helpt vraag ik mijn mentor of een docent om hulp.

Overige materialen

Films

- Bluebird (2004); Mijke de Jong
- De tasjesdief (1995); Maria Peters
- Pudding Tarzan (1982); Soren Kragh-Jacobson.
- Spijt met bijbehorend lessenpakket
- Buitenspel

Informatieve boeken

- Meer, B. van der, "De zondebok in de klas". (b.vandermeer@home.nl).
- "Autisme en pesten", website NVA; Wecraad.
- "Rots en water", F.Ykema
- "Pingen, whappen, tweeten, taggen en liken"(soc.media en schoolveiligheid) Politie
- "De nieuwe kijk op pesten", L.Bakker
- "Actieplan sociale veiligheid op school", PO-raad, VO-raad

Jeugdboeken

- Carry Slee: Spijt
- Ellen Tijsinger: Morgenster
- Peter Pohl: We noemen hem Anna.
- Jan de Zanger: Hadden we er maar wat van gezegd.
- Aidan Chambers: Tirannen.
- Evert Hartman: Oorlog zonder vrienden.

Websites

- www.pestenislaf.nl
- www.pesten.startpagina.nl
- www.pestweb.nl
- www.pesten.net
- www.stopdigitaalpesten.nl
- www.digibewust.nl
- www.ppsi.nl
- www.schoolenveiligheid.nl
- www.veilig.kennisnet.nl
- www.splitz.nl
- www.reactif.nl
- www.vraaghetdepolitie.nl

- www.mijnkindonline.nl
- www.pestenalleepaginas.nl
- www.pestenopschool.nl
- www.schoolenveiligheid.nl